

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์สารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติในด้านเนื้อหาและคุณค่าต่อผู้อ่าน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

2.1.1 ประวัติของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

2.1.2 ผลงานของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับสารคดี

2.2.1 องค์ประกอบของสารคดี

2.2.2 การพิจารณาหรือประเมินคุณค่าสารคดี

2.3.3 กลุ่มคนจีนแต่จิวในสังคมไทย

2.3 แนวคิดที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย

2.3.1 วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย

2.3.2 บทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดี

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนไทยเชื้อสายจีนในวรรณกรรมไทย

2.1 ประวัติของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

จิตรา ก่อนันทเกียรติเป็นลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนที่เติบโตในประเทศไทย และเป็นนักเขียนสารคดีที่สนใจนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเก่าแก่ของคนไทยเชื้อสายจีน จิตรา ก่อนันทเกียรติมีประวัติงานเขียน 20 ปี นับตั้งแต่พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน มีสารคดีมากมายที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีน ได้รับความนิยมสูงจากผู้อ่านในสังคมไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 ประวัติของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

จิตรา ก่อนันทเกียรติเป็นบุตรสาวคนที่ 6 ของครอบครัวในจำนวนพี่น้อง 7 คน คุณพ่ออพยพมาประเทศไทยเพื่อหนีความยากจนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน คุณพ่อชื่อก๊กเจียงเป็นคนแซ่เอี้ยว เดินทางมาประเทศไทยเมื่ออายุ 21 ปี ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจ และตั้งรกราก

เป็นรุ่นที่ 1 ของสกุล “ก่อนันทเกียรติ” ด้วยชื่อไทยที่พระตั้งให้ว่า “กัจจา”

2.1.1 ประวัติการศึกษา

จิตรา ก่อนันทเกียรติ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนราชินี ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและศึกษาจนจบปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจบปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ประเทศสหรัฐอเมริกา

2.1.2 ประวัติการทำงาน

จิตรา ก่อนันทเกียรติ เป็นนักเขียนประจำนิตยสาร สกุลไทย และเนชั่นสุดสัปดาห์ จัดรายการวิทยุ คลื่น 101 (จิตรา วาไรตี้) ทุกวันเสาร์ เวลา 12.00-13.00 น. เป็นเจ้าของร้านดอกไม้ชื่อ บลูมบลิส และมีงานเฉพาะกิจอยู่เรื่อย ๆ เช่น มีงานพิเศษกับสำนักพิมพ์ Singapore-Paris-Kuala-Lumpur

2.1.3 แนวคิดของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

มุมมองของจิตรา ก่อนันทเกียรติเป็นมุมมองของคนจีนแต่ใจในฐานะคนไทยเชื้อสายจีน ดำเนินชีวิตในประเทศไทยและได้สืบทอดรักษาวัฒนธรรมเก่าแก่ของจีนอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีประสบการณ์และความรู้ที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความรู้เรื่องพิธีกรรมและพิธีงูเต็ก อันเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของคนจีน และเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ที่ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนนิยมปฏิบัติในประเทศไทย จิตรา ก่อนันทเกียรติมีความคิดถ่ายทอดวัฒนธรรมเก่าแก่ของคนจีนที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมาให้แก่ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย เพื่อให้ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนได้ดำรงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ของจีนไม่ให้หายไป และได้ใช้เป็นประโยชน์เพื่อให้ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนมีความเจริญรุ่งเรืองอยู่เย็นเป็นสุข จิตรา ก่อนันทเกียรติจึงนำประสบการณ์ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มาบอกเล่าข้อเท็จจริงที่ได้พบเห็นด้วยประสบการณ์ สอดแทรกแนวคิด วิธีการดำเนินชีวิตของชนจีนให้แก่ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย มุ่งใช้ภาษาที่เรียบง่ายและบอกเล่าสิ่งที่มีประโยชน์แก่ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนและผู้อ่านอย่างละเอียดและลึกซึ้ง เพื่อให้ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนได้รู้จักและอนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ของจีนไว้

2.1.2 ผลงานของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

จิตรา ก่อนันทเกียรติ มีงานเขียนสารคดีเกี่ยวกับความรู้เรื่องเงินในด้านต่าง เช่น หมวดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมวดธรรมเนียม หมวดสรุปเรื่องเงิน หมวดโหราศาสตร์ หมวดความรู้จากศิลป์ภาษา ฯลฯ มีผลงานสารคดีเรื่องแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2530 สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าตีพิมพ์ครั้งแรก

เมื่อ พ.ศ. 2536 จิตรา ก่อนันทเกียรติถ่ายทอดความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรมและเทศกาลต่าง ๆ อย่างละเอียดและลึกซึ้ง ซึ่งได้รับความนิยมสูงในสังคมไทยและได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีประจำ พ.ศ. 2537 จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ จิตรา ก่อนันทเกียรติ นอกจากมีผลงานสารคดีที่เกี่ยวกับเรื่องเงินและคนไทยเชื้อสายจีนแล้ว ยังมีงานเขียนสารคดีเกี่ยวกับข้อคิดชีวิตและปรัชญาอีกด้วย เมื่อ พ.ศ. 2553 ได้เขียนนวนิยายเรื่อง "อาปา" ผลงานสารคดีล่าสุดของจิตรา ก่อนันทเกียรติคือ คู่มือไหว้เจ้าๆใหม่ไหว้อย่างไรให้โชคดี และคู่มือกินเจยุคใหม่กินเจอย่างไรให้ได้สุดยอดประโยชน์ สารคดีทั้งสองเรื่องถือเป็นคู่มือสำคัญสำหรับคนไทยเชื้อสายจีนในชีวิตประจำวัน ประวัติงานเขียนของจิตรา ก่อนันทเกียรตินับตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2555 มีเวลายาวนานถึง 25 ปี มีผลงานสารคดีที่เล่าถึงเรื่องเงินจากอดีตนับถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 34 เรื่อง ผลงานสร้างสรรค์นวนิยาย 1 เรื่อง ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีผลงานเกี่ยวกับคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนมากมายครบถ้วน จึงเป็นสถิติที่ยังไม่มีนักเขียนคนใดสามารถทำได้สูงเท่า

จิตรา ก่อนันทเกียรติ เป็นนักเขียนที่มีประวัติงานเขียนเป็นเวลายาวนานถึง 20 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2536-พ.ศ. 2555 จึงมีผลงานสารคดีทั้งหมด 34 เล่ม นวนิยาย 1 เล่ม สารคดีเรื่อง "ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่า-อา-กง" ได้พิมพ์ 23 ครั้ง ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2537 ผู้วิจัยตามเนื้อหาและลักษณะของสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ ได้แบ่งแยกเป็น 6 หมวด ได้แก่ หมวดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมวดธรรมเนียมจีน หมวดสรุปเรื่องเงิน หมวดโหราศาสตร์ หมวดความรู้จากศิลปภาษา หมวดข้อคิดชีวิตและปรัชญา จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.2.1 ผลงานด้านวรรณกรรม

จิตรา ก่อนันทเกียรติ เป็นนักเขียนที่มีประวัติงานเขียนเวลายาวนานถึง 20 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2536-พ.ศ. 2555 จึงมีผลงานสารคดีทั้งหมด 34 เล่ม นวนิยาย 1 เล่ม สารคดีเรื่อง "ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าเหล่า-อา-กง" ได้พิมพ์ 23 ครั้ง ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2537 ผู้วิจัยตามเนื้อหาและลักษณะของสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ ได้แบ่งแยกเป็น 6 หมวด ได้แก่ หมวดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมวดธรรมเนียมจีน หมวดสรุปเรื่องเงิน หมวดโหราศาสตร์ หมวดความรู้จากศิลปภาษา หมวดข้อคิดชีวิตและปรัชญา จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.2.1.1 หมวดสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1. พระพุทธ-พระโพธิสัตว์-สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเงิน (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2541)
2. ทำเนียบเจ้าแม่และผู้วิเศษของเงิน (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2544)
3. ทำเนียบเทพเจ้าของเงิน (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2544)
4. นิทานเทพเจ้าของเงิน (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2545)

5. คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ไหว้อย่างไรให้โชคดี (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2554)

2.1.2.12 หมวดธรรมเนียมจีน

1. ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าเหล่า-อา-กง
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2536 และพิมพ์ต่อมาอีก 22 ครั้ง)
2. ดั่งหนังเกี้ยว (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2538 และพิมพ์ต่อมาอีก 18 ครั้ง)
3. ธรรมเนียมนี้คือคำพรเสง-เฮง-ฮงชก
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2539 และพิมพ์ต่อมาอีก 8 ครั้ง)
4. เกี้ยวฮวดใช้ลูกหลานกตัญญูโชคดี
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2541 และพิมพ์ต่อมาอีก 9 ครั้ง)
5. บ่วง-สี่-ยู-อี : ทุกเรื่องให้สมปรารถนา
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2541 และพิมพ์ต่อมาอีก 11 ครั้ง)
6. ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2546 และพิมพ์ต่อมาอีก 4 ครั้ง)
7. ธรรมเนียมที่คนจีนส่วนใหญ่ไม่รู้แต่มีอยู่ในเมืองไทย
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2553)

2.1.2.13 หมวดสรุปเรื่องเงิน

1. กระจ่างใจเงิน (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2544 และพิมพ์ต่อมาอีก 1 ครั้ง)
2. อลังการเงินศิลป์ (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2546)
3. เรื่องเงินหลายเรื่อง หนึ่งเรื่องมีหลายตำรา
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2547)
4. สนุกกับชื่อเงินและความหมายให้หายสงสัย
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2547)
5. คู่มือกินเจยุคใหม่ กินอย่างไรให้ได้สุดยอดประโยชน์
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2554)

2.1.2.14 หมวดโหราศาสตร์

1. การชั่งดวงแบบจีน (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2546 และพิมพ์ต่อมาอีก 2 ครั้ง)
2. 12 เคล็ดลับลับหน้าใสเต็งโงงเฮ้ผิวดี
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2546)
3. ทำนายฝันแม่นๆ จีน-ไทย-ฝรั่ง (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2548)

2.1.2.15 หมวดความรู้จากศิลปะภาษา

1. ความรู้เรื่องเงินจากตัวเลข (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2544 และพิมพ์ต่อมาอีก 1 ครั้ง)
2. ขุมทรัพย์ความรู้ซ่อนอยู่ในคำเงิน(พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2545)
3. อลังการเงินศิลป์ (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2546)
4. สนุกกับชื่อเงินและความหมายให้หายสงสัย
(พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2547)
5. กำเนิดต้นแซ่และการตั้งนามสกุลจากแซ่ของลูกจีนในไทย(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2550)

2.1.2.16 หมวดข้อคิดชีวิตและปรัชญา

1. ถนนสายดอกไม้งาม (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2537 และพิมพ์ต่อมาอีก 4 ครั้ง)
2. การเดินทางของเวลา (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2538)
3. ชีวิตดั่งหนึ่ง.มิเกษท์กตึกา (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2541 และพิมพ์ต่อมาอีก 4 ครั้ง)
4. กรุสมบัติของความสำเรีจ (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2542 และพิมพ์ต่อมาอีก 3 ครั้ง)
5. สว่าง...กระจ่างชีวิตเรา (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2542 และพิมพ์ต่อมาอีก 2 ครั้ง)
6. รู้ที่นารู้, เข้าใจที่ควรเข้าใจกับเคล็ดลับมองโลกแล้วสวยงาม
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2545)
7. ทำอย่างไรให้คิดเก่ง (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ. 2547)
8. การตั้งโปรแกรมใจกับทางคิดในสวนปัญญา
(พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2548)
9. ชีวิตสอนชีวิต (พิมพ์ครั้งแรกและพิมพ์ต่อมาอีก 9 ครั้ง)

นอกจากผลงานประเภทสารคดีแล้ว จิตรา ก่อนันทเกียรติ ยังมีผลงานประเภทนวนิยาย 1 เรื่อง คือ "อาปา" (พิมพ์ครั้งแรกพ.ศ.2551 และพิมพ์ต่อมาอีก 2 ครั้ง)

สรุปได้ว่า จิตรา ก่อนันทเกียรติเป็นนักเขียนที่มีผลงานสารคดีหลากหลายประเภทและได้เผยแพร่ในสังคมไทยอย่างมากมายพร้อมได้รับความนิยมสูงจากผู้อ่าน หมวดธรรมเนียมจีนเป็นผลงานดีเด่นที่สุดของจิตรา ก่อนันทเกียรติ และได้พิมพ์หลายครั้ง โดยเฉพาะสารคดีเรื่องความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าเหล่า-อา-กง พิมพ์ 23 ครั้ง สารคดีเรื่อง ดั่งหนึ่งเกี่ยพิมพ์ 19 ครั้ง และสารคดีเรื่อง บ่วง-สื่อ-ชู-อี่ : ทุกเรื่องให้สมปรารถนา พิมพ์ 12 ครั้ง จึงแสดงให้เห็นว่าสารคดีหมวดธรรมเนียมจีนเป็นสารคดีที่มีคุณค่ามากและได้ประทับใจผู้อ่านอย่างสูง จึงสอดคล้องกับเหตุที่ผู้วิจัยเลือกสารคดีหมวดธรรมเนียมจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติ เป็นหลักเพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมเก่าแก่ของคนไทย เชื้อสายจีนในสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

2.1.2.2 ผลงานด้านการเป็นวิทยากร

จิตรา ก่อন্নทเกียรติ เป็นบุคคลที่มีความรู้เรื่องจีนในประเทศไทยเป็นอย่างมาก จึงมีหน่วยงานต่าง ๆ หรือองค์กรระดับชาติและระดับนานาชาติมาขอสัมภาษณ์ความรู้ด้านจีนอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. (พ.ศ. 2544) นักข่าวอังกฤษจากลอนดอน สัมภาษณ์เรื่อง กรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวงของอาหารแต่จีวโลก
2. (พ.ศ.2547) นักข่าวจากฮ่องกง Mr. Graham Lee สัมภาษณ์ เรื่อง คนจีนแต่จีวในเมืองไทย
3. (พ.ศ.2552) ศาสตราจารย์เกียรติคุณ Mrs. Caroline Hau มหาวิทยาลัยเกียวโตสัมภาษณ์ เรื่อง ผลงานเขียนเรื่องจีน
4. (พ.ศ.2553) CNN โดย Mr. Dan River สัมภาษณ์ เรื่อง ธรรมเนียมความเชื่อของคนจีน
5. (พ.ศ.2553) สำนักข่าวสวิสขอสัมภาษณ์ เรื่อง การใส่เสื้อสีชมพูในวันตรุษจีน
6. (พ.ศ.2553) รายการ Asian News Channel ของประเทศสิงคโปร์สัมภาษณ์ เรื่อง Chinese Disapora

นอกจากนี้ ทุกเทศกาลตรุษจีนและเทศกาลกินเจ จิตรา ก่อन्नทเกียรติ จะได้รับเชิญไปสัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชนทุกชนิด เกี่ยวกับความรู้ด้านเทศกาลตรุษจีนและกินเจในประเทศไทย และยังเป็นวิทยากรและอาจารย์พิเศษให้กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยด้วย

สรุปได้ว่า จิตรา ก่อन्नทเกียรติ เป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีความรู้ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของจีน และมีโอกาสเป็นวิทยากรนำเสนอความรู้เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน และเป็นเกียรติอย่างยิ่ง มีนักข่าวต่างประเทศมาสัมภาษณ์เรื่องวัฒนธรรมจีน และได้รับเผยแพร่ไปทั่วเอเชีย จึงแสดงให้เห็นว่าจิตรา ก่อन्नทเกียรติ เป็นนักเขียนที่นำเสนอวัฒนธรรมจีนและมีอิทธิพลสูงในประเทศ และทั่วเอเชียที่สนใจในวัฒนธรรมเก่าแก่ของจีน

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับสารคดี

สารคดีเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งของผู้เขียนมุ่งให้ความรู้ ความคิดเห็น และข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านพร้อมได้ความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วย เพื่อสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ทำให้ผู้อ่านนำคำแนะนำของผู้เขียนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและใช้เป็นประโยชน์สูงสุด

2.2.1 องค์ประกอบของสารคดี

สารคดีเป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรมและมีลักษณะแตกต่างกับนวนิยาย องค์ประกอบสำคัญของสารคดีคือ ความหมายของสารคดี ลักษณะของสารคดี จุดมุ่งหมายของสารคดี และ

ประเภทของสารคดี นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบหลากหลายเกี่ยวกับสารคดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1.1 ความหมายของสารคดี

อุดม รุ่งเรืองศรี (2522 : 12-14) กล่าวว่าสารคดีเป็นวรรณกรรมที่ไม่ใช่เรื่องสมมุติ แต่เป็นเรื่องมุ่งให้ความรู้ ความคิด ความจริง ความกระฉ่างแจ้งและเหตุผลเป็นสำคัญ โดยจะตอบปัญหาว่า ใครจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยครบถ้วน งานเขียนประเภทนี้ ต้องอาศัยวรรณศิลป์ในเชิงอธิบาย วิเคราะห์หรือสั่งสอน เพื่อความน่าสนใจในแง่ของภาษา ด้วยเหตุนี้งานเขียนทางด้านสารคดีได้รับความนิยมนับเป็นอย่างมาก

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป(2523 : 73) กล่าวว่าสารคดีเป็นร้อยแก้วประเภทหนึ่งซึ่งเรื่องที่เขียนขึ้นนั้นมีความจริงมากกว่าจินตนาการ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่ายในเรื่องที่อ่านผู้เขียนจึงพยายามหาวิธีเขียนอันจะทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินไปด้วย ฉะนั้นการเขียนสารคดีจึงมีหลายแบบหลายประเภทแต่ก็ยังคงรักษาลักษณะเฉพาะของสารคดีไว้ครบถ้วน

รุ่งฤดี แผลงศร (2548 : 1) กล่าวว่างานเขียนที่นักเขียนต้องการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นจริง มุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลที่เป็นความรู้ หรือเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้เวลาไม่นานนัก งานเขียนประเภทนี้ จึงเป็นงานเขียนที่มีเนื้อหาตรงข้ามกับงานเขียนประเภทบันเทิงคดี แต่เป็นงานเขียนสารคดีเพื่อความสนุกสนานน่าอ่าน นักเขียนต้องใช้ศิลปะการใช้ภาษาที่ทำให้เกิดรสคำ รสความ และเกิดภาพในจินตนาการได้ตามข้อความที่ผู้เขียนต้องการสื่อ อันทำให้งานเขียนสารคดีนั้นเป็นงานเขียนที่น่าสนใจต่อผู้อ่านได้อย่างต่อเนื่อง

ถวัลย์ มาศจรัส(2545 : 244) กล่าวว่างานเขียนสารคดียึดถือเรื่องราวจากความเป็นจริงนำมาเขียน เพื่อมุ่งแสดงความรู้ ความจริง พรรศนะ และความคิดเห็นเป็นหลักด้วยการจัดระเบียบความคิดในการนำเสนอ ผสมผสานในการถ่ายทอดต่อความสนใจใฝ่รู้ของผู้อ่าน เพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา

สรุปได้ว่า สารคดี หมายถึง งานเขียนที่น่าสนใจงานให้สาระ ความรู้ และความคิดเป็นเป้าหมายหลักในการเขียน ขณะเดียวกันผู้เขียนต้องถ่ายทอดความรู้ด้วยฝีมือที่ดี ใช้ความสามารถในเชิงวรรณศิลป์เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินบันเทิงใจควบคู่ไปด้วย

2.2.1.2 ลักษณะของสารคดี

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะของสารคดีอย่างละเอียดและลึกซึ้ง ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของมาลี บุญศิริพันธ์ (2535 : 13-16) กล่าวถึงลักษณะของสารคดีดังนี้

1) การสร้างสรรค์ ผู้เขียนมีอิสระในการสร้างสรรค์งานเขียน โดยอาศัยข้อมูลข้อเท็จจริงที่ได้มาจากข่าวและแหล่งอื่น ๆ และสามารถบรรจุแง่มุมสาระที่ตนแสวงหามาได้อย่างเต็มที่ การสร้างสรรค์งานเขียนสารคดีทั้งรูปแบบ เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

2) ความเป็นอัตวิสัย หมายถึง การที่ผู้เขียนสามารถเขียนได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของเวลาและเนื้อหาของงานเขียนและถ่ายทอดได้ตามความคิดของตัวเองอย่างที่ใจคิด เป็นช่องทางที่ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดอารมณ์ และความคิดของตนเองโดยเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม พรรณนารายละเอียดของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมได้ถ่ายทอดความสนุกและประทับใจให้ผู้อ่านสัมผัสอย่างเต็มที่

3) ความบันเทิง การอ่านสารคดี ทำให้ได้ทั้งสาระ เกร็ดความรู้เพิ่มเติมพร้อมได้ความเพลิดเพลินโดยมีอารมณ์ที่สอดคล้อง ผู้อ่านได้สัมผัสกับเรื่องอย่างสบาย จึงทำให้สารคดีเป็นงานเขียนที่ให้ทั้งประโยชน์และความบันเทิงพร้อมกัน

4) ให้ข่าวสาร การเขียนสารคดีเพื่อให้ข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน ผู้อ่านจะได้ข่าวสารข้อเท็จจริงและบรรยากาศสังคมอยู่ตลอดเวลา ข่าวที่น่าสนใจมุ่งให้สาระ ความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมแก่ผู้อ่าน และชักชวนผู้อ่านติดตามข่าวอย่างต่อเนื่อง

5) ไม่ลำสมัยงานเขียนสารคดีที่ดีต้องมีสาระความรู้ ข้อมูล รายละเอียด ข้อเท็จจริงอยู่เสมอ จึงทำให้เนื้อหา รูปแบบ และองค์ประกอบของสารคดีมีความละเอียดลึกซึ้ง สละสลวยเน้นคุณค่า รายละเอียดลึกซึ้งในสังคมทุกยุคสมัย

6) ความยาว ผู้เขียนมีอิสระที่จะให้ความยาวแก่สารคดี ไม่เน้นความยาวอย่างวรรณกรรมประเภทนวนิยาย สารคดีเริ่มต้นตั้งแต่ 3-4 ย่อหน้าขึ้นไปจนเต็มหนังสือพิมพ์ยาวถึง 3-4 หน้า เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของงานเขียนอย่างครบถ้วน

สรุปได้ว่า ลักษณะของสารคดีคือการให้ความรู้ ความคิดและข้อเท็จจริงเป็นเบื้องต้น ความสนุกสนานอยู่เบื้องหลังและควรเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ที่ไม่ลำสมัย และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2.2.1.3 จุดมุ่งหมายของสารคดี

ผู้เขียนสารคดีต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการเขียนสารคดี จุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนควรพิจารณา มีอยู่ 4 ประการ ดังชลอ รอดลอย (2544 : 15-16) กล่าวไว้ จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) ให้ความรู้ ข้อเท็จจริง และเนื้อหาสาระแก่ผู้อ่าน
- 2) ให้คำแนะนำแก่ผู้อ่านในการนำไปปฏิบัติได้จริง
- 3) ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน
- 4) ให้ความจรรโลงใจแก่ผู้อ่าน

2.2.1.4 ประเภทของสารคดี

ถวัลย์ มาสจรัส (2545 : 257-259) ได้แบ่งประเภทของสารคดีตามลักษณะเนื้อหาได้ 10 ประเภท ดังนี้

- 1) สารคดีบุคคล (Personal Profiles)

- 2) สารคดีโอกาสพิเศษ (Seasonal Stories)
- 3) สารคดีประวัติ (Historical Feature)
- 4) สารคดีท่องเที่ยว (Travel Feature)
- 5) สารคดีแนะนำวิธีทำ (How-to-do Feature)
- 6) สารคดีเด็ก (Children Stories)
- 7) สารคดีสตรี (Women Stories)
- 8) สารคดีเกี่ยวกับสัตว์ (Animal Stories)
- 9) สารคดีความทรงจำ (Memory)
- 10) สารคดีจดหมายเหตุ (Archives)

2.2.1.5 เนื้อหาของสารคดี

ชลอ รอดคลอย (2544 : 37-38) กล่าวว่างานเขียนสารคดีเป็นข้อเท็จจริงทั้งหมด ไม่นำตัวละครที่แต่งขึ้นและคิดสร้างขึ้นมาเขียนเป็นสารคดี เนื้อหาที่ผู้เขียนนำมาเขียนเป็นสารคดีมุ่งทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้สาระจริง ๆ จึงทำให้เนื้อหาที่นำมาเขียนเป็นสารคดีมีจำนวนมากและสามารถจำแนกประเภทละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) เรื่องทั่วไป เช่น การท่องเที่ยว การกีฬา งานอดิเรก อุบัติเหตุ การจราจร สงคราม ฯลฯ
- 2) เรื่องปรัชญา เช่น ความคิดใหม่ คติธรรม ฯลฯ
- 3) ศาสนา เช่น ศิล สมาธิ ปัญญา แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา ฯลฯ
- 4) สังคมศาสตร์ เช่น รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ
- 5) ภาษาศาสตร์ เช่น ภาษาหรือนิรุกติศาสตร์ วรรณคดี ฯลฯ
- 6) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น แพทย์ศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ กณศาสตร์

อาหารและโภชนาการ ฯลฯ

- 7) เกษตรศาสตร์ เช่น ประมง ป่าไม้ เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ขยายพันธุ์ ฯลฯ
- 8) อาชีววิทยา เช่น การสืบสวนสอบสวนคดี การพิสูจน์หลักฐาน อาชญากรรม ฯลฯ
- 9) ศิลปะ เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏกรรม สังคีต วิจารณ์ศิลป์ ภาพยนตร์ ละคร

ฯลฯ

สรุปได้ว่า เนื้อหาที่นำมาเขียนเป็นสารคดีเป็นความรู้เรื่องจริง ข้อเท็จจริงทั้งหมดและครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ จึงให้สารคดีมีเนื้อหาที่กว้างใหญ่และมีหลากหลายประเภท โดยเนื้อหาที่ผู้เขียนได้ค้นคว้ามาโดยการอ่าน ฟัง สังเกต สัมภาษณ์ บันทึก ถ่ายทอด หรือมาจากประสบการณ์

2.2.1.6 แหล่งข้อมูลของสารคดี

ถวัลย์ มาศจรัส(2545 : 61-62) กล่าวว่า แหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการเขียนสารคดีจะมีที่มา

จาก 2 แห่งคือ ข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

1) ข้อมูลปฐมภูมิ หมายถึง ข้อมูลที่เป็นต้นกำเนิดของเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนประสมมาโดยตรง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ ผู้เขียนได้รับรู้เรื่องราวจากการสัมผัสโดยตรง ด้วยการสนทนา สอบถาม สัมภาษณ์ เป็นต้น

2) ข้อมูลทุติยภูมิ หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบมาแล้วขั้นหนึ่ง จึงนับว่าเป็นข้อมูลคุณภาพที่มีความน่าเชื่อถือสูง สามารถใช้อ้างอิงได้เป็นอย่างดี ซึ่งแหล่งข้อมูลทุติยภูมิสามารถศึกษาค้นคว้าได้จากห้องสมุด หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนและเอกสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

2.2.1.7 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลของสารคดี

รุ่งฤดี แผลงศร (2548 : 6-7) กล่าวว่า ผู้เขียนสารคดีเป็นผู้ที่รวบรวมข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และวิธีการรวบรวมข้อมูลในการเขียนสารคดีสามารถทำได้ 4 วิธี ดังต่อไปนี้

1) การสังเกต ผู้เขียนสารคดีต้องมีไหวพริบปฏิภาณใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตาหู ฟัง จมูก ได้กลิ่น ลิ้นชิมรส และผิวหนังสัมผัส เปิดรับสิ่งรอบตัวอยู่เสมอ ก็จะช่วยให้ ข้อมูลปฐมภูมิมาเพิ่มรสชาติในการดำเนินเรื่องและสร้างเอกลักษณ์ของงานเขียนให้น่าอ่าน

2) การอ่าน ผู้เขียนสารคดีต้องเป็นผู้อ่าน ซึ่งหมายถึงต้องอ่านมาก อ่านเสมอ จึงจะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขวางขึ้น เป็นประสบการณ์ทางอ้อมที่ช่วยให้ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เป็นการเพิ่มเติมความรู้ความคิดในเรื่องที่จะเขียนได้อย่างดี

3) การฟัง ผู้เขียนสารคดีต้องเป็นผู้ฟัง การฟังจะช่วยให้การรับรู้ข้อมูลเพิ่มเติมนำมาใช้ในการเขียนเช่นเดียวกันกับการอ่าน ข้อมูลที่ได้จากการฟังส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งสามารถทยอยสะสมเป็นข้อมูลในการเขียนได้เป็นอย่างดี

4) การสัมภาษณ์ ผู้เขียนสารคดีต้องเป็นคนช่างสัมภาษณ์เช่นกัน ซึ่งหมายถึงการรู้จักพูดคุย สนทนา ซักถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ยังไม่รู้ หรือเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมตามผู้เขียนต้องการ

สรุปได้ว่า การสังเกต การอ่าน การฟัง และการสัมภาษณ์ เป็นขั้นตอนสำคัญสำหรับการรวบรวมข้อมูลของสารคดี จึงทำให้สารคดีมีข้อมูลสมบูรณ์และน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2.2.2 การพิจารณาหรือประเมินคุณค่าสารคดี

รัญจวน อินทรกำแหง (2524 : 130-131) กล่าวว่า แนวทางการพิจารณาหรือการประเมินค่า คือ การพิจารณาโดยให้ถือเอาลักษณะที่สำคัญของหนังสือสารคดีที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นเกณฑ์ในการประเมินค่า นั่นคือพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ

2. ส่วนประกอบที่ควรมีตามความเหมาะสมของสารคดีเรื่องนั้น
  3. ศิลปะการเขียน พิจารณาในด้าน โครงเรื่อง วิธีการเขียน คือ คุณค่าของเรื่อง ส่วนวน ภาษา เกร็ดความรู้หรืออุทาหรณ์ และทัศนคติของผู้เขียน
  4. คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้เขียน
- ในการพิจารณาหรือประเมินค่านั้น จำต้องอ่านหนังสือนั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วนถ้าอ่านครั้งเดียวยังไม่แจ่มแจ้งก็ควรอ่านซ้ำ อีกจนแน่ใจว่าเข้าใจเรื่องแล้ว จึงใช้แนวทางข้างต้นเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา

2.3 เอกสารที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย

คนไทยเชื้อสายจีนเป็นลูกหลานของคนจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยเพื่อหนีสงครามและความยากลำบาก และได้สร้างรากฐานที่ประเทศไทยด้วยความขยัน อดทน ประหยัด จึงทำให้นจีนมีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ ในสังคมไทย คนจีนได้สืบทอดวัฒนธรรมเก่าแก่ของจีนมาถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย มีในด้าน วัฒนธรรม ความเชื่อ เทศกาลสำคัญ และพิธีกรรม จึงกลายเป็นเอกลักษณ์ของลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย

2.3.1 วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย

วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนเป็นประเด็นที่น่าสนใจในสังคมไทย ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนได้สืบทอดวัฒนธรรมเก่าแก่ที่บรรพบุรุษสืบทอดไว้อย่างเข้มงวดวัฒนธรรมทั้งสองประเทศต่างมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและผสมผสานกันจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนได้สืบทอดวัฒนธรรมจีนต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนจนกลายเป็นวิถีชีวิตส่วนหนึ่งในสังคมไทยด้วย

2.3.1.1 วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีความหมายขอบเขตที่กว้างขวางและครอบคลุมวิถีชีวิตในหลายๆ ด้าน เช่น ภาษา ศิลปะ ศาสนา อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ทำให้ลูกหลานคนจีนได้เห็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนจีนจากอดีตสู่ปัจจุบันคนจีนได้อนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ให้ผสมผสานกับวิถีชีวิตของคนจีนไว้อย่างสมบูรณ์และได้ถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานได้เป็นอย่างดี

2.3.1.1.1 วัฒนธรรมด้านภาษา

อิปซี่ (2541 : 191-192) กล่าวว่า ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ และได้แยกคนจีนออกจากชนชาติอื่นอย่างชัดเจน ภาษาจีนถือเป็นสัญลักษณ์ของคนจีน วรุฒม์ ทองเชื้อ (2550 : 283)

กล่าวว่า ภาษาจีนเป็นภาษาที่ชนชาวอื่นใช้กัน มีประวัติศาสตร์มายาวนาน เมื่อสามพันปีก่อนมีตัวอักษรที่ค่อนข้างสมบูรณ์เกิดขึ้นแล้ว ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีคนใช้มากที่สุดภาษาหนึ่ง นอกจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว ในสิงคโปร์ มาเลเซีย ก็มีคนส่วนหนึ่งใช้ภาษาจีนคนจีนโพ้นทะเล และลูกหลานคนจีนโพ้นทะเลของทุก ๆ ที่ในโลกอีกหลายสิบล้านคนก็ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาหลัก

2.3.1.1.2 วัฒนธรรมด้านชื่อแซ่ของคนจีน

วรุฒม์ ทองเชื้อ (2550 : 222-223) กล่าวว่า ชื่อแซ่ของคนจีนมีความเป็นมาและลักษณะเด่นพิเศษ ชื่อคนจีนจะมีแซ่อยู่ข้างหน้า ชื่ออยู่ข้างหลัง ชื่อจะมีตัวอักษรเดียวหรือสองตัวอักษร คนในครอบครัวเดียวกันชื่อจะมีการเรียงตามลำดับอาวุโส โดยคนรุ่นเดียวกันมักจะใช้ตัวอักษรตัวเดียวกันตัวหนึ่ง การตั้งชื่อของคนโบราณจะซับซ้อนกว่าปัจจุบัน คนที่มีการศึกษาและฐานะนอกจากมีชื่อและแซ่แล้ว ยังมีนามและสมญานามด้วย นอกจากนี้ ชื่อของคนจีนยังมีความหมายแฝง แสดงถึงความปรารถนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ชื่อบางชื่อแสดงถึงความหวังหรือคุณธรรมอันดีงาม ชื่อผู้ชายและชื่อผู้หญิงก็จะมี ความหมายแตกต่างกัน โดยชื่อของผู้ชายจะใช้ตัวอักษรที่มีความหมายไปในทางเด็ดเดี่ยวกล้าหาญเข้มแข็ง ชื่อของผู้หญิงก็จะใช้ตัวอักษรที่แสดงความอ่อนโยนอ่อนหวานสวยงาม

2.3.1.1.3 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย

วรุฒม์ ทองเชื้อ (2550 : 260) กล่าวว่า "กิ๊เพ้า" เป็นชุดของสตรีแมนจูสมัยราชวงศ์ชิง ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบฉบับของชุดเครื่องแต่งกายจีน รูปแบบเป็นผ้าฝ้ายเดียวทั้งชุดกลมกลืนเป็นพิเศษกับวัฒนธรรมจีน "กิ๊เพ้า" ถือเป็นชุดของคนจีนที่ทรงเสน่ห์ดูโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง เป็นที่นิยมมาเป็นเวลายาวนานและจะไม่คลายความนิยมลงไปง่าย ๆ ส่วน "ถั่งจวง" ได้กลายเป็นชุดแต่งกายแบบจีนที่พัฒนาจากชุดดั้งเดิมของชาวแมนจูให้ดูสง่างามเรียบร้อยสวมใส่สบาย ที่สำคัญต่างประเทศได้รู้จัก เมื่อผู้นำประเทศต่างๆ ในการประชุมโอเปกปี พ.ศ.2001 ได้ใส่เสื้อถั่งจวงร่วมกันทำให้เป็นกระแสนิยมในต่างประเทศจนถึงปัจจุบัน

2.3.1.1.4 วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2550 : 167-173) กล่าวว่าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ชื่อว่ามีวัฒนธรรมด้านอาหารยิ่งใหญ่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ด้วยเหตุที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง กับภูมิปัญญาจากผู้คนหลากหลายเผ่าพันธุ์ คนจีนเน้นเรื่องสุขภาพ พลาณาบัย การบริโภคถั่วเหลืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เต้าหู้ เต้าหู้ยี้ ฟองเต้าหู้ น้ำเต้าหู้ ฯลฯ นอกจากนี้ คนจีนยังบริโภคอาหารตามฤดูกาล ซึ่งทำให้ประโยชน์จากคุณค่าของอาหาร วรุฒม์ ทองเชื้อ (2550 : 263) กล่าวว่าเนื่องจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล และชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นรสชาติอาหารของแต่ละพื้นที่จึงไม่

เหมือนกัน คนภาคใต้จะกินอาหารรสจัด คนภาคเหนือจะกินอาหารรสจัด คนเสฉวนชอบกินอาหารรสเผ็ด จึงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่

2.3.1.1.5 วัฒนธรรมด้านยาและการรักษาพยาบาล

วรุฒม์ ทองเชื้อ (2550 : 277) กล่าวว่า คนจีนรู้จักวิธีการแพทย์ และนำยามารักษาโรคภัยไข้เจ็บ คนจีนรักษาสุขภาพเป็นเวลานาน ปัจจุบันนี้ การแพทย์แผนจีนและยาจีนได้แพร่หลายไปทั่วมุมโลก ที่มาของยาจีนส่วนใหญ่มาจากพืช มีบ้างที่มาจากสัตว์และแร่ธาตุ สิ่งเหล่านี้ได้ผ่านการปรุงเป็นพิเศษ เป็นสูตรเฉพาะของแพทย์แผนจีน เพื่อใช้เป็นยารักษาภายนอกและภายใน เสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2550 : 174-175) กล่าวว่า คนจีนมีความรู้เรื่องเครื่องยาโบราณมานานเป็นพัน ๆ ปีและเผยแพร่ที่ประเทศไทยเป็นเวลายาวนาน จึงทำให้เรื่องของยาจีนมีบทบาทในสังคมไทย ปัจจุบันการรักษาพยาบาลแบบจีนที่คนไทยความเชื่อมั่นมากขึ้นคือ การฝังเข็ม นับเป็นการแพทย์ทางเลือกที่น่าสนใจในสังคมไทย

2.3.1.2 วิถีชีวิตด้านความเชื่อ

คนจีนเป็นชนชาติที่ถูกปลูกฝังให้ยึดมั่นในความเชื่อต่าง ๆ ในตำนานเรื่องราวของเทพเจ้า ลี้กี้ ลี้ที้ บนท้องฟ้า และจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นความเชื่อสืบทอดแต่โบราณ จึงทำให้ลูกหลานคนจีนเคารพนับถือความเชื่อเหล่านี้ และปฏิบัติอย่างเข้มงวดอยู่เสมอ

2.3.1.2.1 ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า

หยกแดง (2532 : 32-36) กล่าวว่า คนจีนมีความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า เรื่องความเร้นลับของโชคชะตามนุษย์ ล้วนเกี่ยวข้องกับสิ่งซึ่งลึกลับและมองไม่เห็นคนจีนเชื่อกันว่าเทพเจ้าจะคุ้มครองไม่ให้วิญญาณอื่นๆ มากล้ำกราย เจ้าแม่กวนอิม เทพกวนอู และเจ้าแม่เทียนเฟยเป็นเทพที่คนจีนนับถือกันมาก เจ้าแม่กวนอิมเป็นเทพในพุทธศาสนา กวนอูเป็นเทพเจ้าลี้กี้ ลี้ที้ ในลัทธิขงจื้อ และเทียนเฟยเป็นเจ้าแม่แห่งลัทธิเต๋าคนจีนนิยมบูชาเทพเหล่านี้ที่บ้าน เพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษมีความสุข และหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิญญาณอื่น ๆ จึงทำให้ความเชื่อเรื่องเทพเจ้ามีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนจีน

2.3.1.2.2 ความเชื่อเรื่องคนตาย

หยกแดง (2532 : 12-13) กล่าวว่า คนจีนมีความผูกพันกับคนตายลูกหลานจึงพยายามรักษาความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย ให้ทั้งคนเป็นและคนตายต่างก็มีความสุขด้วยกัคนจีนเชื่อกันว่าการเซ่นไหว้เป็นการแสดงความเคารพนับถือคนตายเพื่อทำให้ผู้วายชนม์เกิดความพึงพอใจและไม่กลับมารังควานผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่คนจีนให้ความสำคัญแก่คนตายและดวงวิญญาณ จึงมีพิธีกรรมที่ปรากฏในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อแสดงความเคารพแก่คนตายและดวงวิญญาณ การเซ่นไหว้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงคนจีนว่าเป็นคนที่ยึดถือสืบทอดประเพณีอย่างเหนียวแน่นและมั่นคง สะท้อน

ให้เห็นถึงความเกรงกลัวในพลังอำนาจของคนตาย

2.3.1.2.3 เครื่องกระดาศงเด็ก

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2554 : 51) กล่าวว่า เครื่องกระดาศงเด็ก นับเป็นอุปกรณ์สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งที่ใช้ในพิธีงเด็กของคนจีน สำหรับรูปแบบของกระดาศงเด็กมีการพัฒนาตามยุคสมัย มีแนวคิดประดิษฐ์พลิกแพลงเป็นเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่คนตายใช้สอยเหมือนครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องความอานวยสะดวกต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ลูกหลานเผากระดาศงเด็กทุกชนิด ไปให้บรรพบุรุษเพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษได้รับความพึงพอใจ เสมือนเป็นการใช้หนี้เวรหนี้กรรมให้ผู้ล่วงลับเชื่อว่าการเผากระดาศงเด็กอุทิศให้คนตาย เป็นการแสดงความกตัญญูอย่างยิ่ง

2.3.1.2.4 ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย

ศรีมหาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 49) กล่าวว่า ฮวงจุ้ยเป็นสถานที่ฝังศพโดยจะเชิญหมอดูหรือซินแสจีนเป็นผู้ตรวจสอบทำเลที่ถูกต้องตามหลักภูมิศาสตร์มีภูเขาและธารน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคลร่วมเย็นเป็นสุขสำหรับคนตายและลูกหลาน หยกแดง (2532 : 22-23) กล่าวว่าฮวงจุ้ยมีความสำคัญแก่คนตายและลูกหลาน ตระกูลครอบครัวยุคประสบความสำเร็จก็ยิ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นผลมาจากฮวงจุ้ยที่ดี จึงทำให้คนจีนเชื่อกันว่าสถานที่คดีย่อมหมายถึงความมีโชคความเจริญรุ่งเรืองของวงศ์ตระกูล

2.3.1.3 วิถีชีวิตด้านเทศกาล

เทศกาลต่าง ๆ ของจีนเป็นประเพณีที่คนจีนปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เทศกาลเก่าแก่ของจีนไม่สูญหายและได้ถ่ายทอดให้ลูกหลานรุ่นต่อไป คนจีนจัดงานฉลองหรือจัดพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนจีน

2.3.1.3.1 เทศกาลตรุษจีน

วรุตม์ ทองเชื้อ (2550 : 241) กล่าวว่า เทศกาลตรุษจีนตรงกับวันที่หนึ่งเดือนหนึ่ง ซึ่งถือเป็นปีใหม่ตามปฏิทินจันทรคติของจีน และเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดสำหรับคนจีน การฉลองเทศกาลปีใหม่ของคนจีนเริ่มจากวันที่ยี่สิบสามเดือนสิบสอง ช่วงเวลานี้ ทุก ๆ ครอบครัวจะปิดกวาดเช็ดถูบ้าน ซื่อของไหว้สำหรับวันขึ้นปีใหม่ ตัดกระดาษติดหน้าต่าง แขนงรูปภาพปีใหม่ เขียนคำอวยพรปีใหม่ เมื่อถึงตรุษจีนวันนั้น ทุกคนจะพากันไปสวัสดีปีใหม่ ไปเยี่ยมญาติสนิทมิตรสหาย การไปสวัสดีปีใหม่เป็นประเพณีที่สำคัญของเทศกาลตรุษจีน การจุดประทัดในเทศกาลตรุษจีนเป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ชื่นชอบเป็นพิเศษ มีเรื่องเล่าว่าการจุดประทัดเป็นการขับไล่ภูตผีปีศาจ ในงานวัดก็จะมีการแสดงเชิดมังกร เชิดสิงโต มีสินค้าอาหารการกินต่าง ๆ มากมาย เป็นสิ่งดึงดูดผู้คนให้มาร่วมฉลองด้วยกัน

วันสำคัญของวันตรุษจีนคือ วันไหว้และวันถือศีลมหาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 21-27) กล่าวว่า วันตรุษจีนจะมีวันพิเศษแบบถือว่าเป็นสำคัญ 2 วันคือ วันไหว้และวันถือ สำหรับการไหว้มีกำหนด 3 เวลาคือ เวลาเช้า เวลาเที่ยง และเวลาบ่าย ไหว้ด้วยของควา 3 อย่าง หรือ 5 อย่าง ไหว้ขนมเทียน ขนมกุ๊วโต และเน้นขนมถ้วยฟูเป็นหลักเพื่อเป็นสิริมงคลของวันตรุษจีน ไหว้ผลไม้ที่มีความหมายดี เช่น ส้ม น้ำชาและสุราเป็นของจำเป็นเช่นกัน นอกจากนี้ยังต้องเตรียมกระดาษเงินกระดาษทองหลัง ไหว้เสร็จ การไหว้เข้าเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ลูกหลานจีนได้ปฏิบัติตามบรรพบุรุษกำหนดไว้และสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน การถือเป็นวันสำคัญสำหรับวันตรุษจีนเช่นกัน คนจีนจะถือกันว่า วันตรุษจีนห้ามซักเสื้อผ้า ห้ามใช้ไม้กวาดกวาดบ้านเรือน และทำทุกสิ่งอย่างเพื่อเป็นสิริมงคลในวันตรุษจีน

สมบัติ พลายน้อย (2542 : 10-12) กล่าวว่า วันตรุษจีนมีธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ลูกหลานคนจีนต้องปฏิบัติตามเพื่อเป็นสิริมงคลในวันปีใหม่ ตามธรรมเนียมจีนในวันส่งท้ายปีเก่าต้องคิดรูปเทพารักษ์และกลอนไหว้ที่ประตูบ้านทั้งชายและขวา เพื่อเป็นสิริมงคลของครอบครัวคนจีนมีเจ้าหลายองค์และเชื่อว่ามีเจ้าเตาสถิตอยู่ในห้องครัว และเป็นเทพสำคัญอยู่ในบ้าน คนจีนจึงทำความสะอาดบ้านเรือนเพื่อคอยรับเจ้าเตา นอกจากนี้คนจีนยังมีธรรมเนียมการให้ของขวัญแลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนฝูงและญาติมิตร นอกจากนี้ ลูกหลานจะได้วิ่งไปจากผู้ใหญ่เพื่อเป็นสิริมงคลในการทำงานและสุขภาพร่างกาย

2.3.1.3.2 เทศกาลเซ็งเม้ง

วรุฒม์ ทองเชื้อ (2550 : 245) กล่าวว่า วันเซ็งเม้งตรงกับเดือนสามตามปฏิทินจันทรคติจีน (ปฏิทินสุริยคติ ประมาณวันที่ 5 เดือนเมษายน) เมื่อถึงเทศกาลเซ็งเม้ง ผู้คนต่างพากันไปกราบไหว้ทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษคนจีนมีความเชื่อในเรื่องการให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ทั้งยังระลึกถึงและเคารพนับถือผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วเป็นพิเศษ ลูกหลานพากันไปหลุมฝังศพของบรรพบุรุษเพื่อไปกราบไหว้และทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ การที่ทำความสะอาดทางหน้า ซ่อมแซม กราบไหว้ จัดวางของเซ่นไหว้ เผากระดาษเงินกระดาษทองหน้าหลุมฝังศพถือเป็นการแสดงการระลึกและเคารพต่อบรรพบุรุษ

2.3.1.3.3 เทศกาลไหว้ขนมจ้าง

แสงอรุณ กนกพงษ์ชัย (2550 : 142) กล่าวว่า ตามปฏิทินจีนวันที่ 5 เดือน 5 เป็นเทศกาลไหว้ขนมบ๊ะจ่าง เป็นเทศกาลที่ชาวบ้านรำลึกถึงขุนนาง कु่งวัน ในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นขุนนางที่อัจฉริยะรอบรู้ มีความสามารถหลายด้าน รักชาติ ซื่อสัตย์แต่ถูกขุนนางกังฉินใส่ร้ายและถูกเนรเทศไปที่ห่างไกล จนทำให้ฆ่าตัวตายในสายน้ำ เมื่อถึงเทศกาลไหว้ขนมจ้างทุกปี ชาวบ้านจะทำขนมจ้างสามเหลี่ยมไปไหว้รำลึกถึงความดีและโยนขนมบ๊ะจ่างลงที่แม่น้ำ เพื่อเลี้ยงกุ้ง หอย ปู ปลาเพื่อไม่ให้

กินศพของขุนนางคูกง่วน นอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมนำเรือออกแม่น้ำเพื่อรำลึกถึงตอนที่ออกไปช่วยกันงมหาศพขุนนางคูกง่วน การแข่งเรือมังกรและการกินขนมบ๊ะจ่างถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเทศกาลไหว้ขนมจ่าง

2.3.1.3.4 วันสารทจีน

ศรัทธาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 32-39) กล่าวว่า วันสารทจีนตรงกับเดือน 7 วันที่ 15 ของจีน เป็นเทศกาลวันไหว้เจ้าที่ วิญญาณของบรรพบุรุษ และต้นตระกูลจีน เมื่อถึงเทศกาลวันไหว้กันเงินจึงทำบุญประกอบทานต่างๆ เช่น เป็ด ไก่ หมู ปลา ดับหมู ขนมไหว้ด้วยขนมถ้วยฟู กุ๋มใหญ่ ซาลาเปา และขนมเทียน จุดธูปเทียนกราบไหว้เจ้าที่ วิญญาณของบรรพบุรุษ และต้นตระกูลจีนด้วยอาหารและของคาวหวานที่เป็นสิริมงคล รวมทั้งกระดาษเงินกระดาษทองที่เป็นธนบัตร เงินกงเต็ก เสื้อผ้า ฯลฯ ยังเชื่อกันว่าจะเกิดปีติในบุญที่ตนได้ทำ และผลานิสงส์ให้ทำมาหากิน ประกอบธุรกิจอย่างประสบความสำเร็จ จึงทำให้คนจีนและลูกหลานจีนนิยมไหว้ วันสารทจีนเพื่อได้กุศลพิเศษ

2.3.1.3.5 เทศกาลทิ้งกระดาษ

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2550 : 143-144) กล่าวว่า เทศกาลทิ้งกระดาษเป็นเทศกาลที่คนจีนให้ความช่วยเหลือแก่ดวงวิญญาณเร่ร่อน คนจีนมีความเชื่อว่า เมื่อถึงเวลาแต่ละปีประตูผีจะเปิดเพื่อปลดปล่อยดวงวิญญาณให้มาเยี่ยมญาติพี่น้องที่โลกมนุษย์ คนจีนทั่วไปจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้วิญญาณที่ไม่มีญาติ ในพิธีทิ้งกระดาษจะมีพิธีสวดมนต์อุทิศให้ด้วย สมาคมหรือมูลนิธิของคนจีนจะระดมทุนทรัพย์ สิ่งของ อาหาร และเสื้อผ้าแจกทานแก่ผู้ยากไร้ เป็นการระดมความช่วยเหลือเป็นงานบุญที่ถึงมือชาวบ้านโดยตรง

2.3.1.3.6 เทศกาลไหว้พระจันทร์

วรุตม์ ทองเชื้อ (2550 : 249) กล่าวว่า วันที่สิบห้าเดือนแปดตามปฏิทินจันทรคติ เป็นวันเทศกาลไหว้พระจันทร์ที่สืบทอดต่อกันมาของคนจีน ในคืนวันขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนแปดคือวันพระจันทร์เต็มดวง เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงามครบถ้วนสมบูรณ์ เทศกาลไหว้พระจันทร์เรียกอีกชื่อว่า "เทศกาลถนอมหวาน" เป็นเทศกาลที่สมาชิกในครอบครัวกลับมายู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ศรัทธาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 43-44) กล่าวว่า เมื่อถึงเทศกาลไหว้พระจันทร์คนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย จะทำพิธีเช่นไหว้พระจันทร์ และเจ้าแม่กวนอิมพร้อมกันในวันนี้ วันทำพิธีเช่นไหว้จัดแต่งโต๊ะวางข้าวของกลางแจ้งที่พอจะมองเห็นดวงจันทร์ได้เต็มดวง มีการจุดธูปจุดโคมไฟ สิ่งของเช่นไหว้มี ขนมเปี๊ยะ ขนมโก๋ อาหารเจ ผลไม้ที่มีชื่อเป็นสิริมงคล สิ่งของเช่นไหว้สำหรับเจ้าแม่กวนอิม มีโคมไฟ แป้งหอมผัดหน้า กระจกส่องหน้า หวี ฯลฯ เมื่อไหว้เสร็จแล้วต้องเผาส่งที่ไหว้ให้เจ้าแม่กวนอิม

2.3.1.3.7 เทศกาลกินเจ

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2550 : 147-148) กล่าวว่า เทศกาลถือศีลกินเจเป็นเทศกาลที่คนไทยคุ้นเคยเป็นอย่างดี เทศกาลถือศีลกินเจใช้เวลา 10 วันสำหรับทบทวนจิตใจร่างกายของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตามหลักคิดและหลักปฏิบัติแล้วต้องทำให้บริสุทธิ์ สมบูรณ์ทั้งกาย วาจา ใจ และอารมณ์ พร้อมกับสวดมนต์ถือศีล 5 ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ แจ่มใส แผ่เมตตาให้แก่คนทั่วไป มิใช่มุ่งขวามขวามเป็นสัญลักษณ์แต่เปลือกนอกเท่านั้น ศรีมหาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 68-72) กล่าวว่า เทศกาลถือศีลกินเจเป็นการฝึกร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งด้วยการถือศีล 5 มุ่งทำความดีอย่างต่อเนื่อง งดเว้นการบริโภค การปรุงอาหารจากเนื้อสัตว์ทุกประเภทรวมถึงเครื่องปรุงรสที่มีกลิ่นฉุน เครื่องคองของมีนเมา เป็นการงดเว้นการทำบาปทั้งกาย วาจา ใจ

2.3.1.4 วิธีชีวิตด้านพิธีกรรม

คนจีนจัดพิธีกรรมเพื่อแสดงความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และให้ความสำคัญกับเทศกาลต่าง ๆ เมื่อจัดพิธีกรรม คนจีนต้องจุดธูปเทียนกราบไหว้บรรพบุรุษก่อน เพื่อให้บรรพบุรุษได้รับทราบและคุ้มครองลูกหลาน พิธีกรรมเงินปรากฏในความเชื่อและเทศกาลต่าง ๆ จึงทำให้ความเชื่อและเทศกาลจากนามธรรมกลายเป็นรูปธรรม

2.3.1.4.1 พิธีแต่งงาน

ศรีมหาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 13-16) กล่าวว่า ตามประเพณีจีนเมื่อถึงวันแต่งงาน มีขบวนแห่เจ้าบ่าวเพื่อรับเจ้าสาวไปบ้านเจ้าบ่าว เจ้าบ่าวต้องเตรียมส้ม และดอกไม้กำใหญ่ กำให้เจ้าสาว พ่อเจ้าสาวหรือผู้ใหญ่ของเจ้าสาวขึ้นรถพร้อมให้อวยพรแก่คู่บ่าวสาว มีขันใส่น้ำเปล่าใช้ใบทับทิมพรมรอบรถก่อนขับเคลื่อนไปข้างหน้า ห้ามถอยหลัง ต้องให้น้อยชายหรือหลานชายเป็นคนถือตะเกียงนั่งไปกับรถของบ่าวสาว ตามธรรมเนียมนิยม เจ้าสาวและต้องถือพัดโบกตลอดเวลา เพราะพัดเป็นสิ่งของโบกให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข เมื่อขบวนแห่ถึงบ้านเจ้าบ่าว ลูกหลานหรือน้องชายต้องถือตะเกียง คู่เซฟและนำไปตั้งไว้ในห้องนอนของคู่บ่าวสาวและต้องจุดไว้ตลอดคืนนั้น หลังจากเจ้าสาวเข้าถึงบ้านเจ้าบ่าวต้องจุดธูปเทียนไปไหว้เทพเจ้าประจำบ้านไหว้ผีเตาไฟ ไหว้บรรพบุรุษ และไหว้พ่อแม่ของเจ้าบ่าว แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2554 : 51) กล่าวว่า คนจีนให้ความสำคัญกับการยกน้ำชาให้ผู้ใหญ่ก่อนส่งตัวเข้าหอ ตามประเพณีไทยให้ความสำคัญกับการรดน้ำ อวยพรและนิมนต์พระภิกษุฝ่ายเถรวาทหรือหินยานมาเจริญพระพุทธมนต์

2.3.1.4.2 พิธีแซยิด

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2550 : 135) กล่าวว่า ธรรมเนียมจัดงานแซยิดได้ติดมากับวิถีชีวิตของคนจีนในประเทศไทย ซึ่งเป็นพิธีสำคัญสำหรับผู้สูงอายุของจีน คนจีนให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ เมื่ออายุยืนยาวมาถึง 60 ปี หรือห้ารอบนักษัตร คนจีนมีธรรมเนียมจัดงานแซยิดฉลองกัน

ในครอบครัวญาติมิตร นิยมมอบสกล ชั่วให้ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความมีสิริมงคลอย่างหนึ่งที่คนจีนนิยมและเป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืนนาน

2.3.1.4.3 พิธีงเต็ก

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2554 : 61-62) กล่าวว่า พิธีงเต็กคือความคิดความเชื่อของคนจีนในเรื่องของคุณธรรมกตัญญูผ่านวัฒนธรรมทางรูปธรรม ลูกหลานทำพิธีงเต็กนำวิญญาณบุพการีมาขอขมากรรมต่อพระรัตนตรัยแทนคนตาย การทำพิธี ก็ยกยัดเพื่อแก้กรรมให้บิดา การสั่งมลทินให้มารดาในพิธีผัว้วยเหลี่ยนสีหรือการเผาเครื่องกระดาษงเต็ก โดยเฉพาะที่เป็นกระดาษเงินกระดาษทองที่ต้องเผาเป็นระยะ ๆ ตลอดพิธี เพื่อเป็นการใช้หนี้ไถ่กรรมที่คนตายติดค้างในโลกมนุษย์ขณะยังมีชีวิตอยู่ ศรีมหาโพธิ์ (ม.ป.ป. : 110-111) กล่าวว่า พิธีงเต็กมีหลายขั้น ตอนเริ่มเมื่อพระสงฆ์จีนอ่านประกาศชุมนุมเทวดา จากกระดาษที่เขียนไว้ เมื่ออ่านจบก็เผากระดาษนั้น พร้อมกับรูปม้าเทวดาเสร็จแล้วก็ทำพิธีชักธงประกาศเป็นเครื่องหมายอธิษฐานอัญเชิญพระรัตนตรัยและเทวดา ต่อจากนั้นพระสงฆ์จีนทำพิธีขึ้นสวดประกาศเชิญวิญญาณคนตายและนำวิญญาณคนตายมาทำการขอขมาเสร็จจากนั้นจะสวดเจริญพระพุทธมนต์ ระหว่างสวดจะมีดนตรีบรรเลงประสานเสียงเข้าจังหวะสวดไปด้วย

2.3.2 บทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย

คนไทยเชื้อสายจีนได้อาศัยในประเทศไทยเป็นเวลาที่ยาวนานคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการครองชีพของตนและครอบครัว บรรดาคนจีนในสังคมไทยเป็นกลุ่มคนที่มีความสามัคคีและช่วยเหลือกัน จึงทำให้บรรดาคนจีนเหล่านี้มีบทบาทต่อประเทศไทยในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2.3.2.1 บทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านการเมือง

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2517 : 30-34) กล่าวว่า นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 จนถึงรัชกาลที่ 5 คนจีนยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทด้านการเมือง ซึ่งมีสาเหตุ 3 ประการ คือ ประการแรกในสมัยนั้นกลุ่มคนจีนมีขนาดเล็กและคนจีนส่วนใหญ่ที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน เมื่อมาถึงประเทศไทยจึงมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพที่ตนถนัดเพื่อสร้างฐานะความเป็นอยู่ของตน จึงทำให้คนจีนใช้ชีวิตสงบไม่ยุ่งวุ่นวายกับการเมืองไทย ประการที่สอง โดยทั่วไปแล้วคนจีนในประเทศไทยมีความเป็นอิสระที่จะดำเนินธุรกิจการค้าโดยไม่ได้รับการบีบบังคับใดๆ ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะรวมกลุ่มกันทางการเมือง ประการที่สาม คือภาวะการเมืองของไทยในสมัยนั้นมีความไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา และนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การเมืองของประเทศไทยวุ่นวายไปหมด จึงทำให้กลุ่มคนจีนไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไทย

2.3.2.2 บทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านเศรษฐกิจ

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์(2517 : 34-37) กล่าวว่าคนจีนมีบทบาทในทางด้านเศรษฐกิจไทยเพราะรัฐบาลไทยเปิดโอกาสให้คนจีนได้ทำการค้าขายเป็นอาชีพสาเหตุสำคัญของคนจีนที่ดำเนินธุรกิจการค้าประสบความสำเร็จคือ ลักษณะนิสัยของคนจีนที่มีความขยันขันแข็ง อดทน มัธยัสถ์ เฉลียวฉลาดในการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ตลอดจนสามัคคีกัน และโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยช่วยให้คนจีนได้เข้ามาครอบงำเศรษฐกิจ และได้สร้างรากฐานในสังคมไทยจนมีชีวิตที่มั่นคงได้

2.3.2.3 บทบาทของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านสังคม

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์(2517 : 37-40) กล่าวว่าคนจีนเป็นชนกลุ่มน้อยที่สำคัญในประเทศไทย มีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตทางด้านสังคมของคนไทยอยู่มาก คนจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังรักษาวัฒนธรรมและขนบประเพณีจีนดั้งเดิมไว้ได้ สมาคมของคนจีนในประเทศไทยจัดได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ใช้ชื่อสกุลเดียวกัน ผู้ที่พูดภาษาจีนเดียวกันและสมาคมเพื่อการกุศล นอกจากสมาคมจีนจะเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนจีนในประเทศไทยแล้ว หนังสือพิมพ์จีนก็เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องไม่น้อยซึ่งมีหนังสือพิมพ์จีนจากต่างประเทศส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยอีกด้วย ส่วนใหญ่จากไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ และยังมี การจัดตั้ง โรงเรียนจีน ซึ่งทำให้ภาษาจีนเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของคนจีนด้วย

2.3.3 กลุ่มคนจีนแต่จิวในประเทศไทย

คนจีนได้อพยพไปอาศัยในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก คนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นคนจีนแต่จิวมากที่สุดคนจีนแต่จิวได้สร้างครอบครัวสร้างรากฐานตั้งแต่สมัยโบราณ และประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจ ด้วยความขยันขันแข็งสมถะ ประหยัด มัธยัสถ์นอกจากนี้ประเทศไทยเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับการที่คนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารี และไม่เบียดเบียนหรือจำกัดสิทธิผู้ที่นับถือศาสนาอื่นๆ ให้อยู่ร่วมกับตน จึงทำให้กลุ่มคนจีนแต่จิวได้อาศัยในประเทศไทยอย่างร่มเย็นเป็นสุข

2.3.3.1 ปัจจัยที่ทำให้คนจีนอพยพมาประเทศไทย

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2532 : 44-45) กล่าวว่า เหตุผลที่ทำให้คนจีนเข้ามา ทั้งที่เข้ามาชั่วคราว และการเข้ามาพำนักถาวร คือ

1. การเข้ามาอันเนื่องมาจากวิญญานของนักสำรวจและบุกเบิก หรือเป็นการเข้ามาเพื่อค้าขายกับพ่อค้าอาหรับและค้าขายกับนครรัฐต่างๆ
2. การอพยพลี้ภัยทางการเมืองหรือภัยสงครามทั้งของชนชั้นขุนนางและสามัญชน
3. การส่งคณะทูตจีนเข้ามาติดต่อ หรือเจรจาเกลี้ยกล่อมให้นครรัฐต่างๆ ยอมรับในความ

เป็นที่เอื้อยใหญ่ของจีน

4. การออกจาริกแสวงบุญของคณะภิกษุสงฆ์จีนผ่านไปยังอินเดียพร้อมกับการศึกษา ตรวจสอบและเผยแพร่พระธรรมวินัยและเครื่องบูชาลักษณะต่างๆ ตามสถานที่ที่ผ่านไป

ขจัดภัย บรูษัพฒน(2517 : 19-30) กล่าวว่า สาเหตุที่คนจีนในมณฑลกว๋างกึ่งและฮกเกี้ยนอพยพมาอยู่ในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จีนพวกแรกที่ไปตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยและประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนมากก็เป็นพวกลูกเรือซึ่งครั้งแรกๆ ก็เพียงอาศัยอยู่ชั่วคราว

2. ความยุ่งยากบีบบังคับทางการเมืองทางจีนตอนใต้ ซึ่งทำให้คนจีนแถบนี้เองอพยพไปทำมาหากินยังต่างประเทศ

3. ทางจีนตอนใต้นั้นคนจีน ได้อยู่กันอย่างหนาแน่นแออัดเข้าทุกที การทำมาหากินจึงไม่สะดวก และมีโจรผู้ร้ายชุกชุม

4. คนจีนตอนใต้โดยเฉพาะพวกแต่จิวนิยมที่จะอพยพออกไปเลี้ยงชีพ นอกประเทศยิ่งกว่าคนจีนตอนเหนือ และเมื่อประสบพบความสำเร็จแล้วก็มีกส่งเงินมาจุนเจือครอบครัวของตนรวมทั้งช่วยเหลืองานสาธารณะด้วย

5. ในสมัยปฏิรูปการปกครองของไทยนั้น ไทยกำลังพัฒนาด้านการเกษตร คมนาคม การก่อสร้าง ตลอดจนการบริการอื่น จึงต้องการคนจีนมาทำงานในสวนยาง เหมือนแร่ สร้างทางรถไฟ ก่อสร้างสถานที่และกุสึแบกหามเป็นจำนวนมาก

6. หลังสงครามโลกครั้งที่2 จีนได้ลี้ภัยพิเศษนอกเหนือไปจากชนชาติอื่นในการอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

2.3.3.2 คนจีนแต่จิวก่อสร้างตัวในประเทศไทย

อดุลย์ รัตนมัน เกษม (2551 : 77-86) กล่าวว่า คนจีนที่อพยพไปประเทศไทยมากที่สุดคือกลุ่มคนจีนแต่จิวซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการบุกเบิกพัฒนาประเทศไทยในยุคแรกๆ ด้วยการก่อสร้างตัวที่ถนนสำเพ็ง ถนนทรงวาด และถนนเขาวราช ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทยในสมัยนั้นคนจีนแต่จิวเหล่านี้เป็นผู้บุกเบิกและก่อสร้างตัวในประเทศไทยด้วยการใช้ชีวิตอย่างขยันขันแข็ง สมถะ ประหยัดมัธยัสถ์รู้จักเก็บหอมรวมริบนอกจากนี้คนจีนแต่จิวยังมีคุณสมบัติอีกด้านหนึ่งคือ ทำการค้าขายเริ่มจากเปิดร้านรวงขายของที่ตนเองถนัดจึงทำให้คนจีนแต่จิวได้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในกิจการทุกประเภทที่มีความสำคัญในการควบคุมเช่น โรงสี การค้า การขนส่ง การต่อเรือและทางน้ำ กิจการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยส่งเสริมการค้าขายภายในประเทศไทย ยังได้แล่นเรือไปค้าขายในต่างประเทศด้วยคนจีนแต่จิวเหล่านี้ ถือเป็นผู้อุปถัมภ์นำร่องให้กับคนจีนแต่จิวอพยพในรุ่นต่อ ๆ มา คนจีนแต่จิวเหล่านี้จึงกลายเป็นพลเมืองของ

ประเทศไทย และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งตามความนิยมของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นทรศนะ และความโน้มเอียงทางการเมือง บทบาทด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ประเพณี ค่านิยมทางสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด แต่คนจีนแต่จิวยังอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมได้ละยังรักษาขนบประเพณี และวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของคนจีนแต่จิวไว้เหมือนเดิมแม้แต่สำเนียงที่พูดก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพี้ยนไปตามสภาพสังคมภายนอก

2.3.3.3 ภาษาแต่จิวของคนจีนแต่จิวในประเทศไทย

อคุลย์ รัตนมัน เกษม (2551 : 197-207) กล่าวว่า ภาษาจีนแต่จิวเป็นภาษาย่อยที่สำคัญของ 1 ใน 3 ภาษาท้องถิ่นคือภาษากวางตุ้ง ภาษาแคะ และภาษาฮกเกี้ยนในมณฑลกวางตุ้งของจีนเท่านั้น แต่ยังเป็นภาษาถิ่นย่อยที่มีอิทธิพลอยู่ในกลุ่มคนจีนโพ้นทะเลทั่วโลกเมื่อคนจีนแต่จิวอพยพเข้ามาในประเทศไทยได้อาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยเป็นอันยาวนาน จึงทำให้ภาษาจีนแต่จิวของคนแต่จิวกลายเป็นภาษาสำคัญในหมู่คนจีนในประเทศไทย และยังมีอิทธิพลต่อภาษาไทยเป็นอย่างมากด้วย คนจีนแต่จิวจำนวนหนึ่งได้กลายเป็นคำไทยและกลายเป็นส่วนหนึ่งของคำในภาษาไทยไป ภาษาจีนแต่จิวในไทยก็ค่อย ๆ ก่อตัวกลายเป็นภาษาจีนแต่จิวในแบบไทยด้วย ภาษาจีนแต่จิวได้ปรากฏในจิวเงิน การทำงานเขียน และวรรณกรรมภาษาจีนในประเทศไทย จึงแสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาจีนแต่จิวมีอย่างมากมาย และนับเป็นเอกลักษณ์ทางด้านภาษาสำหรับงานเขียนภาษาจีนที่แตกต่างไปจากงานเขียนที่เผยแพร่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ภาษาจีนแต่จิวเป็นภาษาที่คนจีนอพยพใช้มากที่สุดและเป็นภาษาหลักที่คนจีนในประเทศไทยใช้สื่อสารกันมีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในสังคมคนจีนในสังคมไทย

2.3.3.4 วัฒนธรรมของคนจีนแต่จิวในประเทศไทย

พ.สุวรรณ (2550 : 13) กล่าวว่า กลุ่มคนจีนแต่จิวเป็นกลุ่มที่มั่นคงในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตน และยึดถือคุณค่าคุณธรรมความดีเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ความยึดมั่นในเรื่องความกตัญญูรู้คุณผู้มีพระคุณต่อตนและครอบครัว พร้อมจะตอบแทนบุญคุณเสมอ ขจัดภัย บำรุงพัฒนา (2517 : 82-83) กล่าวว่า พุทธศาสนามีอิทธิพลสำคัญทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของคนไทยกับคนจีนมีความคล้ายคลึงกันและวัฒนธรรมทั้งสองประเทศมีความผสมกลมกลืนกันแต่ชาติจีนเป็นชาติที่เก่าแก่ มีอารยธรรมรุ่งเรืองมานานนับเป็นพันปีคนจีนจึงมีความภูมิใจในความเป็นจีนอยู่เสมอไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในประเทศใดกลุ่มคนจีนแต่จิวเมื่อได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยคงรักษาวัฒนธรรมของตนไว้อย่างเคร่งครัดและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเก่าแก่ของตนไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดี

วิชา หุ่นประการ (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งข้อมูลและกลวิธีการนำเสนอสารคดีของ ธีรภาพ โลหิตกุล ขอบเขตการวิจัยคืองานเขียนสารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล 263 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านแหล่งข้อมูลของเนื้อหาของธีรภาพ โลหิตกุล โดยใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย ได้แก่ แหล่งข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับการเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ชีวิตสัตว์ข้อมูลประสบการณ์ตรงและประสบการณ์รองของผู้เขียน ด้านกลวิธีการนำเสนอพบว่า การตั้งชื่อเรื่อง 15 วิธี การตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญในเรื่องและใช้เหตุการณ์เชื่อมโยงกับยุคสมัยด้วย การตั้งชื่อตามเส้นทางเดินทาง การใช้ภาษาพบว่า ใช้ทั้งพรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร ในการสร้างภาพ อารมณ์ จินตนาการ และโน้มน้าวชักจูงด้วย การลำดับเรื่อง 4 วิธีคือ ลำดับตามความสัมพันธ์ของเนื้อหา ลำดับตามเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ลำดับตามสถานที่เล่าเรื่องสลับไปมาระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ธีรภาพ โลหิตกุล ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว การเมืองในประเทศพม่า และวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ สื่การเขียนของธีรภาพ โลหิตกุล มีจุดเด่นในเรื่องคือ มีการเปิดเรื่องที่สร้างความสนใจ มีการดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนา มีการเปิดเรื่องโดยใช้คำหรือวลีน่าสนใจทั้งท้ายไว้ผู้อ่านคิดต่อ

เศรราพร มากจันทร์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา กลวิธีการทรงพระราชนิพนธ์การใช้ภาษา และคุณค่า ขอบเขตการวิจัยคือ พระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนจำนวน 9 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของสารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบบันทึกและรูปแบบจดหมาย พระราชนิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบบันทึก เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน กล่าวถึงเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ ความรู้อื่นๆ และพระราชทรงสนทนา กลวิธีการทรงพระราชนิพนธ์สารคดี สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการตั้งชื่อเรื่อง การเปิดเรื่อง การเสนอเรื่อง และศิลปะการจัดรูปเล่ม กลวิธีการทรงพระราชนิพนธ์ที่โดดเด่นที่สุดคือการนำเสนอเรื่องที่น่าสนใจ ลักษณะการใช้ภาษา มีการใช้คำและสำนวนทั้งภาษาไทยและภาษาจีน ใช้บรรยายโวหาร อธิบายโวหาร และพรรณนาโวหารมาเล่าเรื่อง และใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและระดับสนทนาเป็นส่วนใหญ่ คุณค่าที่ได้รับจากพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนมีทั้งด้านการเสนอความรู้ คุณค่าการให้ความบันเทิง และคุณค่าด้านการให้แง่คิด

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช (2536) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทความของรัตนะเขวประภาส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษา กลวิธีการเขียนและแนวคิดในบทความของรัตนะเขวประภาส ขอบเขตการวิจัยคือบทความของรัตนะ เขวประภาส จำนวน 326 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านศิลปะการใช้ภาษา รัตนะ เขวประภาสเป็นผู้ที่สามารถในการใช้ภาษา ประโยคและสำนวนมาแสดงความคิดและความรู้สึกของแต่ละเรื่องอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกลวิธีการเขียนบทความ รัตนะ เขวประภาส นิยมตั้งชื่อเรื่องโดยเน้นประเด็นสำคัญของเรื่อง เปิดเรื่องด้วยข้อเท็จจริง ดำเนินเรื่องด้วยเหตุการณ์ที่เกิดในประเทศ เปิดเรื่องโดยการเสียดสีประชดประชันมากที่สุด ด้านแนวคิด พบว่า รัตนะ เขวประภาสเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่เรียกว่าเรื่องด้วย

ดวงเนตร์ มีแย้ง (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาการของการเขียนสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2540 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของการเขียนสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2540 สารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 72 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2540 มี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบเล่าเรื่อง รูปแบบจดหมาย รูปแบบบันทึก และรูปแบบผสม เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2540 กล่าวถึงเส้นทางท่องเที่ยว วิธีการเดินทาง ทักษะของผู้เขียนและประสบการณ์การเดินทาง กลวิธีการเขียนสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2540 มีการเปิดเรื่อง การเสนอเรื่อง และการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเขียนโดดเด่นที่สุดคือ การเสนอเรื่องและการตั้งชื่อเรื่อง การใช้ภาษาของสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2540 พบว่าใช้บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และอธิบายโวหารในการเล่าเรื่อง ใช้ภาพพจน์แบบอุปมา มีระดับภาษาทางการ กึ่งทางการ และภาษาสนทนา

กรพัศ ศรีอยุธยา (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีของมนันยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาในงานเขียนสารคดีของมนันยา ขอบเขตการวิจัยคืองานเขียนสารคดีของมนันยาจำนวน 72 เรื่อง ผลงานการวิจัยพบว่า ด้านการใช้ประโยค ประโยคที่ใช้ส่วนใหญ่มีลักษณะกระชับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแนะนำหรือเตือนผู้อ่าน ด้านการใช้สำนวนโวหาร มนันยานิยมใช้บรรยายโวหารเป็นหลัก ใช้พรรณนาโวหารรองลงมา ใช้เทศนาโวหารเล็กน้อยมีการเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้ปฏิพจน์ การใช้อดีพนจน์ และบุคลาธิษฐาน ด้านการเขียนพบว่า เล่าเรื่องตามลำดับเวลาวิธีเสนอความรู้ คือ การแนะนำผู้อ่าน การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ การแฝงความรู้ไว้ในบทสนทนา การแฝงความรู้ไว้ในความคิดเห็น แฝงความรู้ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ การใช้วิธีเปรียบเทียบ และการใช้วิธีแทรกเรื่องข้าม

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนไทยเชื้อสายจีนในวรรณกรรมไทย

ธานีวัฒน์ บุญโต (2542) ศึกษาวิจัยเรื่องภาพสะท้อนวิถีชีวิตคนจีนในวรรณกรรมของหยก บูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตคนจีนในวรรณกรรมของหยก บูรพา ขอบเขตการวิจัยคือนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บูรพา จำนวน 46 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา มีการนำเสนอเรื่องครอบครัวและเครือญาติ เน้นความผูกพันของบุคคลในครอบครัว ผู้ใหญ่ในครอบครัวมีสิทธิแนะนำการเลือกคู่ให้ลูกหลาน ครอบครัวให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ด้านสถานภาพทางเพศ ผู้ชายเป็นผู้นำ ด้านอาหารการกิน นิยมกินเนื้อหมูและผักเป็นอาหารหลัก เนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้าม มีค่านิยมเรื่องการพึ่งตนเอง ความกตัญญูเวที มีความเชื่อเรื่องการสร้างดวงซุ้ย ความเชื่อเรื่องฟ้าดิน ด้านการศึกษาไม่นิยมให้เรียนหนังสือ จุดมุ่งหมายของการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตคนจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา พบว่า ผู้เขียนมีความประสงค์จะให้อ่านวิถีชีวิตคนจีนในด้านการสร้างฐานะและครอบครัว การประพฤติปฏิบัติและการวางตัว เพื่อให้เป็นแบบอย่างอันเป็นแนวทางดำเนินชีวิตในวัยต่าง ๆ ที่ทั้งข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิตด้วย

จตุพร มหาพรหม (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละครชายจีนในนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2510-พ.ศ. 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ตัวละครชายคนจีนจำนวน 42 ตัวในนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2510-พ.ศ. 2537 รวมเรื่องสั้น 16 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลิกภาพตัวละครชายคนจีนมีลักษณะพบเห็นได้ในสังคมไทยทั่วไป คือมีรูปร่างเล็ก สั้นทัด มีทั้งผิวขาวและผิวเหลือง การแต่งกายส่วนใหญ่แต่งตามฐานะ ตำแหน่งและอาชีพ บางกลุ่มแต่งกายตามวัฒนธรรมของคนจีน นิยมมีทั้งที่ดีและไม่ดี ในด้านสถานภาพและบทบาทของตัวละครชายคนจีนพบว่า มี 3 ด้านใหญ่ คือ ด้านครอบครัว ด้านการประกอบอาชีพ และด้านสังคม สถานภาพที่เป็นลูก เป็นพ่อ และเป็นสามี ตัวละครประพฤติทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสม สถานภาพด้านประกอบอาชีพกลุ่มชายคนจีนที่มีความรู้ติดตัวมา มักจะประกอบอาชีพอย่างประสบความสำเร็จ มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้ อพยพมาแบบเสื่อผืนหมอนใบ มีน้อยคนที่พัฒนาตัวขึ้นมาจากฐานะร่ำรวย ด้านสังคมส่วนใหญ่คนจีนจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จัดตั้งเป็นสมาคมหรือมูลนิธิต่างๆ มีบทบาทในการช่วยเหลือคนจีนด้วยกันเอง และผู้ที่ได้สัมผัสกับภัยต่างๆ โดยไม่มีเลือกชั้นวรรณะ

เพ็ญญา หมอนสอด (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-พ.ศ. 2533 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-พ.ศ. 2533 ผลการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายช่วงทศวรรษ 2480-2500 มีภาพลักษณ์เป็น "คนอื่น" ผู้ร้าย ศัตรู กลุ่มผู้มีอิทธิพล "คอมมิวนิสต์" คนไม่มีคุณธรรม ต่างจากภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทย พ.ศ. 2512-พ.ศ. 2533

ที่มีภาพลักษณ์เป็น "จีนสมัย" มีการปรับตัวกลายเป็นไทย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในเชื้อชาติจีน และความเป็นจีนของตนเอง การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของคนจีนที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512- พ.ศ. 2533 มีปัจจัยมาจากสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทางด้านการเมือง กฎหมายปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ที่ผ่อนคลายลง ทางด้านเศรษฐกิจ การเติบโตของกลุ่มทุน การรวมตัวของสมาคมและองค์กรทางธุรกิจของคนจีน ที่มีส่วนผลักดันต่อการเติบโตของกลุ่มนายทุน นักธุรกิจจีน ทำให้มีฐานะมั่งคั่งและร่ำรวย จนสามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ส่วนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การเปิดกว้างและยอมรับว่าสังคมไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเชื้อชาติ ทำให้สังคมไทยยอมรับว่าคนจีนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยด้วย แม้ว่าแนวคิดความเป็นไทยกระแสหลักที่ถูกเหยียดหยามให้คนจีนเป็น "คนอื่น" ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยก็ตาม

นิษฐา จันทปัญญาศิลป์ (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกคนจีนในนวนิยายไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่จะมาใช้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนสมัยใหม่ ขอบเขตการวิจัยจากต้นสว่างอุ๋ ในจดหมายจากเมืองไทย กัง ในอยู่กับกัง เป๊ะกิม ในกตัญญูพิศวาส ทิฉือ ในไฟต้องลม เฝิง เทียนซื่อ ในกระท่อมไม้ไผ่ และเหลียง ลือพานิชย์ ในลอคลายมังกร ผลการวิจัยพบว่า ตัวละครเอกคนจีนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นในเรื่องจริยธรรมเป็นหลัก โดย ต้นสว่างอุ๋ กัง และ เหลียง ลือพานิชย์ มีพฤติกรรมด้านความมีเหตุผลอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ส่วนจริยธรรมที่เป็นแกนนำความประพฤติของ เป๊ะกิม ทิฉือ และเฝิงเทียนซิ่น อยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญูเวท และความกล้าทางจริยธรรม ตามลำดับ นอกจากนี้ การวิจัยยังพบว่าตัวละครยังแสดงให้เห็นระดับเหตุผลแห่งการกระทำในภาพรวมเพื่อผู้อ่านและสังคมมากที่สุด รองมาคือ เพื่ออุดมคติ เพื่อตนเอง และตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ด้านความคิดเห็นของผู้เขียนพบว่า ทศนคติต่อคนจีนและหลักจริยธรรมของคนจีนมี 3 ประการ คือ ทศนคติในด้านบวก เป็นของโสภาค สุวรรณ และ ประภัสสร เสวิกุล ส่วนทศนคติที่เป็นไปในทางลบและทศนคติที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ได้แก่ โบตัน และ หยก บูรพา ตามลำดับ ทั้งนี้ ผลจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ในขณะที่เขียนนวนิยายแต่ละเรื่อง ผู้แต่งสารหรือผู้เขียนทั้ง 4 ท่าน ได้แสดงบทบาทในการร่วมพัฒนาสังคมด้วยการสอดแทรกสาระที่สำคัญลงในนวนิยายของตน ผ่านทางเนื้อเรื่อง คำบรรยายหรือถ้อยคำสนทนาของตัวละครทั้งทางตรงและทางอ้อม

พัชรี วราศรัย (2537) ศึกษาวิจัยเรื่อง นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมคนจีนในเมืองไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นวนิยายที่เสนอภาพสังคมคนจีนในเมืองไทยที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2512-พ.ศ. 2533 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องและทศนคติของนักเขียนที่มีต่อคนจีนใน

นวนิยาย ขอบเขตการวิจัย คือ ศึกษานวนิยายที่กล่าวถึงลักษณะชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนจีนในเมืองไทย นวนิยายที่จะนำมาศึกษานี้ จะต้องมีคนจีนหรือคนจีนเชื้อสายไทย เป็นตัวละครเอกหรือเป็นตัวดำเนินเรื่อง และนวนิยายที่พิมพ์จำหน่ายครั้งแรกระหว่าง พ.ศ. 2512- พ.ศ. 2533 ผลการวิจัยพบว่านวนิยายที่เสนอภาพสังคมคนจีนในเมืองไทยสามารถแบ่งตามเนื้อหา ได้ 2 ประเภท คือ นวนิยายที่เสนอภาพสังคมคนจีนในแนวชีวิตและนวนิยายที่เสนอภาพสังคมคนจีนในแนวขบขัน แต่ละประเภทมีลักษณะเนื้อหาและ โครงเรื่องแตกต่างกัน นวนิยายที่เสนอภาพสังคมคนจีนในเมืองไทยยังแสดงให้เห็นของผู้ประพันธ์ในด้านภาพลักษณ์ที่ดีของคนจีน ความขัดแย้งระหว่างคนจีนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ และความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนกับคนไทย

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสารคดีมีทั้งวิเคราะห์สารคดีทางด้านเนื้อหา กลวิธี นำเสนอ และการใช้ภาษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนไทยเชื้อสายจีนในวรรณกรรมไทยสะท้อนให้ ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีน ในสังคมไทย การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

